

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
Student Care and Support System Performance of Kongkaram
School the Phetchaburi Secondary Educational Service Area
Office

¹ชาคริต แสงกระจ่าง ²ชัตติยา ดั่งสำราญ

¹Chakrid Sangkrajang ²Khattiya Duangsamran

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2}Faculty of Education, Silpakorn University

¹Corresponding author, e-mail: Sangkrajang_C@su.ac.th

Received September 11, 2025; Revised October 17, 2025; Accepted: April 28, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนคงคาราม จำนวน 109 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 8 คน กลุ่มหัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 15 คน และกลุ่มครู จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามระหว่าง 0.66 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.976 และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการส่งต่อ 2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ควรใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน โดยมีการออกแบบให้ใช้งานง่าย 2) ควรมีการจัดประชุมคัดกรองนักเรียนภายในโรงเรียน เพื่อการวางแผนการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ 3) ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ทำ ความรู้จักและเข้าใจตัวเองมากยิ่งขึ้น 4) ควรอบรมพัฒนาทักษะต่างๆ ในการให้คำปรึกษาสำหรับครู เช่น ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการควบคุมอารมณ์ และทักษะการเป็นผู้ฟังที่ดี 5) ควรมีการประชุมเพื่อพัฒนาแบบฟอร์มสำหรับการส่งต่อนักเรียน เพื่อที่จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบราย ต่อไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับนักเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ

คำสำคัญ: การช่วยเหลือนักเรียน; การดำเนินงาน; ระบบดูแล

Abstract

This research article aimed to study 1) To study the implementation of the student care and support system at Kongkaram School, 2) To study the development approaches for the implementation of the student care and support system at Kongkaram School, the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office. This study is quantitative research. The population used in this research consisted of 109 personnel from Khongkharam School, including 8 administrators, 15 grade level and subject group heads, and 86 teachers. The data collection tools included a questionnaire related to the student care and support system, which had a content validity range between 0.66 and 1.00 and an overall reliability coefficient of 0.976. The instrument for collecting data were questionnaires and interviews. Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis. The research results were found as follows; 1) The Kongkaram student care system was at a high level of overall results and total of each aspect by arranging means from the highest number to the lowest number, namely individual student awareness, student screening, student prevention and correction, student development and encouragement and student transfer. 2) The guideline of Kongkaram School's student care system development has 5 steps as follows: 1) A standardized behavior observation form should be employed, with a design that ensures ease of use. 2) It is recommended that student screening meetings be conducted within the school to ensure systematic planning of the screening process. 3) It is recommended that activities be organized to enable students to gain a deeper understanding of themselves. 4) Training programs should be implemented to enhance teachers' counseling competencies, including skills in creative questioning, emotional regulation, and active listening. 5) It is recommended that meetings be held to develop a standardized referral form for students, in order to ensure that subsequent responsible parties have comprehensive and systematic access to in-depth information about the students.

Keywords: The Student Support; Administration; Support System

บทนำ

การดูแลและสนับสนุนเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เอื้ออำนวย ส่งผลให้พฤติกรรมและความต้องการของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนไปอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีต ในสถานการณ์เช่นนี้สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับนักเรียนที่สุดจึงต้องมีบทบาทสำคัญต่อการดูแลและช่วยเหลือเด็กอย่างเป็นระบบ โดยควรทำตามวิธีการที่ชัดเจน มีหลักฐานสนับสนุน และใช้เทคนิคหรือรูปแบบที่ผ่านการวิจัยมาอย่างเหมาะสม เพื่อวิเคราะห์ปัญหา ค้นหาสาเหตุที่แท้จริง และกำหนดแนวทางแก้ไขที่

ครอบคลุม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะนำไปสู่วิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตอบโจทย์เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทางฝ่ายศึกษานิเทศก์เองได้ตระหนักถึงประเด็นนี้และมีการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา รวมถึงปรับปรุงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้สะท้อนวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่า แต่ละคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

จากข้อมูลการสำรวจการใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2565 พบว่าเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 22 ปี ใช้เวลาออนไลน์เฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมง 24 นาที โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 อันดับแรก ได้แก่ การติดต่อสื่อสารและสนทนา (73.92%), กิจกรรมสันทนาการ (64.20%) และการรับบริการออนไลน์ด้านการศึกษา (54.15%) อย่างไรก็ตามสื่อที่ทันสมัยได้กลายมาเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมในเด็กและเยาวชน เช่น ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหายาเสพติด และปัญหาด้านการเรียนรู้ (ตฤณห์ โพธิ์รักษา, 2566)

จากปัญหาดังกล่าว โรงเรียนคงคารามได้มีการดำเนินการเพื่อสนองต่อนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งให้ความสำคัญกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีภูมิหลังและพื้นฐานชีวิตที่แตกต่างกัน อันนำไปสู่การแสดงออกของพฤติกรรมที่หลากหลายทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีความเสี่ยง ด้วยเหตุนี้โรงเรียนคงคารามจึงริเริ่มโครงการรักลูกผูกใจดีเพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายใต้แนวคิดการดำเนินงานที่มุ่งเน้นความเป็นองค์กรรวมและยั่งยืน โครงการรักลูกผูกใจดีถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกสำคัญให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน โดยแนวทางปฏิบัติประกอบด้วยการจัดระบบดูแลที่ครอบคลุม การประชุมร่วมกับผู้ปกครองในระดับชั้นเรียน การสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการพัฒนานักเรียน รวมถึงการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (โรงเรียนคงคาราม, 2564)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม เพื่อประยุกต์ใช้ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของพวกเขาให้ดีขึ้น นอกจากนี้การศึกษานี้ยังมุ่งหวังที่จะนำเสนอแนวทางสำหรับการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน อันจะส่งผลให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาและให้การช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
คงคาราม

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยพื้นที่ของการวิจัย คือ โรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนคงคาราม จำนวน 109 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 8 คน กลุ่มหัวหน้าสายชั้น และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 15 คน และกลุ่มครู จำนวน 86 คน ผู้วิจัยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 6 คน กลุ่มหัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 12 คน และกลุ่มครู จำนวน 68 คน โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling) โดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามสภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกรอบแนวคิดในคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อ โดยออกแบบเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ โดยมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of item objective congruence) ที่ 0.66 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.976 ใช้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

2) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure – interview questions) ใช้ในการสอบถามแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยเลือกจากข้อคำถามที่มีความซับซ้อนมาเลขคณิตที่น้อยที่สุด จำนวน 5 ด้าน ตามกรอบแนวคิดในคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน คงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน ดังที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคองคารามในภาพรวม

(n = 86)

ด้าน	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.45	0.59	มาก
2	การคัดกรองนักเรียน	4.43	0.57	มาก
3	การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	4.34	0.63	มาก
4	การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.43	0.63	มาก
5	การส่งต่อ	4.26	0.70	มาก
รวม		4.38	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคองคาราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.59) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.57) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.63) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.63) และด้านการส่งต่อ ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคองคาราม มี 5 แนวทางดังนี้ 1) ควรใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานใช้งานง่าย พร้อมทั้งใช้มาตรวัดพฤติกรรม นอกจากนี้ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ควรมีการอบรมและร่วมมือกับครูทุกคน โดยใช้ระบบการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเดียวกัน และฝึกอบรมครูในเรื่องเทคนิคการสังเกตที่ถูกต้อง 2) ควรมีการจัดประชุมคัดกรองนักเรียนภายในโรงเรียน และควรจัดทำคู่มือการคัดกรองนักเรียนซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์การคัดกรองที่วัดผลได้ ขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นลำดับ 3) ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กนักเรียนได้ทำความรู้จักและเข้าใจตัวเองมากยิ่งขึ้น และควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับแฟ้มพัฒนาตนเอง เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถบันทึก สะท้อนความคิด และรวบรวมผลงานส่วนตัวไว้สำหรับการติดตามความก้าวหน้าในระยะยาว 4) ควรอบรมพัฒนาทักษะต่างๆ ในการให้คำปรึกษาสำหรับครู นอกจากนี้ควรจัดตั้งทีมดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อจัดการกรณีเฉพาะ เพื่อสร้างระบบการดูแลที่เป็นระเบียบและมีความต่อเนื่อง 5) ควรมีการประชุมเพื่อพัฒนาแบบฟอร์มสำหรับการส่งต่อนักเรียน และควรมีการจัดทำคู่มือสำหรับการส่งต่อนักเรียน ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการ และแนวทางในการส่งต่อ เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวดำเนินไปอย่างมีระบบระเบียบและสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณาภิราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคณาภิรามอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และการส่งต่อตามลำดับ ทั้งนี้เพราะเนื่องจากทางโรงเรียนคณาภิรามได้มีการดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากกระบวนการวางแผนที่ครอบคลุมหลายมิติ โดยเริ่มจากการกำหนดคณะกรรมการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน และการมอบหมายหน้าที่ให้ครูที่ปรึกษาดูแลในส่วนกิจกรรมโฮมรูมอย่างมีเป้าหมาย นอกจากนี้โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุมผู้ปกครอง การเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนที่ทันสมัย และการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน พร้อมทั้งประยุกต์ใช้เครื่องมือประเมินพฤติกรรม Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ร่วมกับการเยี่ยมบ้านนักเรียน ซึ่งครอบคลุมถึงนักเรียนทุกคน ส่งผลให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจและรู้จักตัวตนของนักเรียนที่ตนดูแลอย่างครอบคลุม ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยโรงเรียนได้จัดการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา การจำแนกดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษามีข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับดูแลและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างตรงประเด็น โดยสิ่งเหล่านี้ช่วยให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โรงเรียนได้จัดกิจกรรมหลากหลาย ทั้งด้านกีฬา ด้านดนตรี และด้านวิชาการต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพตนเองอย่างเต็มที่ และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น กิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง รวมถึงโครงการส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และที่สำคัญโรงเรียนยังมีบทบาทด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษาได้มอบคำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเชิงป้องกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น หากบางกรณีมีความซับซ้อนและเกินขอบเขตความสามารถในการดูแลครูที่ปรึกษาจะส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานหรือบุคคลที่เหมาะสม เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง หากนักเรียนยังไม่สามารถปรับพฤติกรรมได้อาจมีขั้นตอนในการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐกานต์ รักษา ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ณัฐกานต์ รักษา, 2565) และเช่นเดียวกับศุภสุตา รินปาน ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ศุภสุตา รินปาน,

2567) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม ควรดำเนินการพัฒนา ดังนี้

2.1) ควรใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมในรูปแบบมาตรฐานที่ใช้งานง่าย ควรมีมาตราวัดพฤติกรรมระดับ 1–5 เพื่อให้บันทึกเร็วและเป็นระบบ รวมถึงการใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชัน หรือ Google Forms เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลย้อนหลัง สามารถแชร์ข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติได้อัตโนมัติ เพื่อความต่อเนื่องและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย เนียมหอม ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี ควรมีการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลผ่านการพัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์ และการจัดทำแบบทดสอบสำหรับประเมินความถนัดและศักยภาพในเชิงลึก เช่นเดียวกัน (วุฒิชัย เนียมหอม, 2568)

2.2) ควรมีการจัดประชุมเพื่อคัดกรองนักเรียนภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยการแจ้งวัตถุประสงค์ของการประชุมให้ชัดเจน เพื่อให้ครูที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดทำคู่มือการคัดกรองนักเรียน ซึ่งรวมถึงเกณฑ์การคัดกรองที่ชัดเจนและวัดผลได้ ขั้นตอนการดำเนินงานที่มีลำดับชัดเจน

2.3) ครูควรสำรวจความต้องการและความสนใจของนักเรียนเพื่อวางแผนกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของนักเรียนให้เต็มศักยภาพ ตัวอย่างเช่น การจัดโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมชุมนุมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคนให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อเสริมสร้างทักษะและคุณค่าในตัวเอง โดยอาจจัดเวทีให้นักเรียนได้แสดงผลงานหรือทักษะพิเศษให้ผู้อื่นได้ชื่นชม ซึ่งจะช่วยสร้างความภูมิใจและเพิ่มความมั่นใจในตัวเองนักเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมิตร เพลุลอย ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า ควรจัดสรรเวลาให้ครูมีโอกาสดำเนินกิจกรรมร่วมกับนักเรียนมากขึ้น พร้อมกับปรับปรุงระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลในรูปแบบออนไลน์ให้มีความสะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สุมิตร เพลุลอย, 2567)

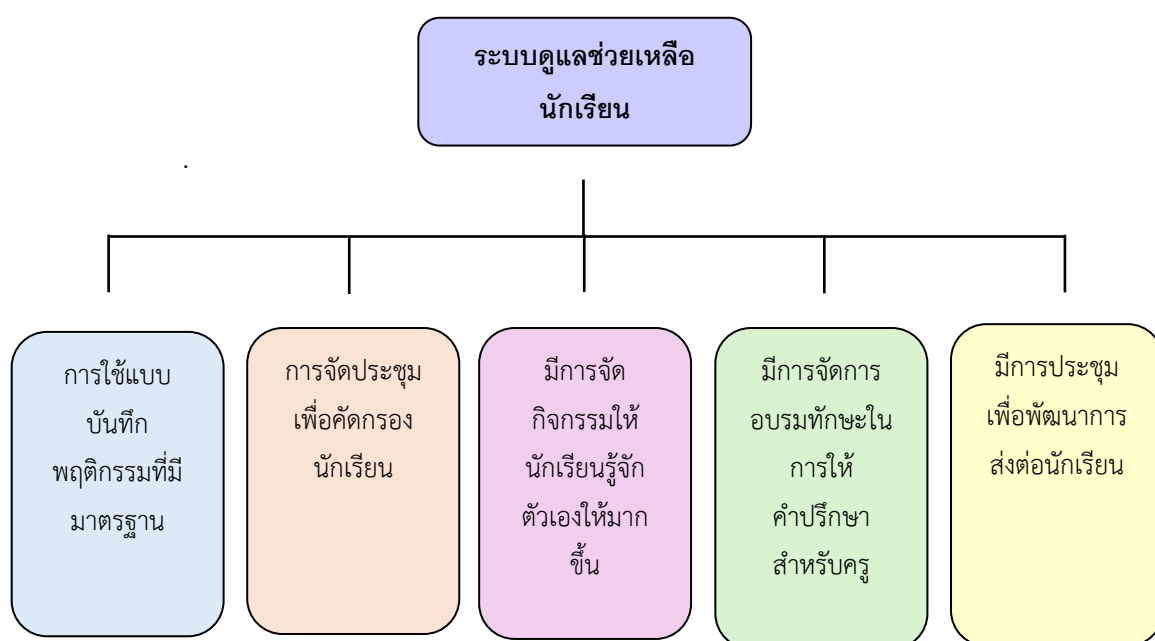
2.4) ครูควรได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญในการให้คำปรึกษา เพื่อให้กระบวนการรับฟังและให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และปราศจากการตัดสินนักเรียนอย่างไม่เหมาะสม นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งทีมดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อจัดการกรณีเฉพาะ โดยมีการรวมตัวของหัวหน้าระดับ ครูแนะแนว ครูประจำชั้น และตัวแทนครูจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสร้างระบบการดูแลที่มีความเป็นระเบียบและต่อเนื่องมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ ที่ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีกิจกรรมที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาของนักเรียนในกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา (สุธิดา พงษ์สวัสดิ์, 2562)

2.5) ควรจัดประชุมเพื่อพัฒนาแบบฟอร์มส่งต่อนักเรียน เพื่อช่วยให้ผู้รับผิดชอบรายต่อไปได้รับข้อมูลนักเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ และควรจัดทำคู่มือการส่งต่อนักเรียน เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติตามขั้นตอนและแนวทางอย่างมีระเบียบ สอดคล้องมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกันเดอร์สัน (Gunderson) ได้ทำการศึกษาการใช้แนวทางการประชุมเชิงสร้างสรรค์ในโรงเรียน เพื่อจัดการปัญหาการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการประชุมนี้แม้จะมีรูปแบบเรียบง่าย แต่กลับแสดงประสิทธิภาพที่สูง ซึ่งผลลัพธ์สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ครอบครัว และโรงเรียนอย่างเห็นได้ชัด ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมมารโรงเรียนของนักเรียน ให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์และยั่งยืน เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนแบบดั้งเดิม (Gunderson, 2015)

จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการดูแลและส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนควรเริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลผ่านระบบฐานข้อมูลออนไลน์และแบบประเมินความถนัดเชิงลึก โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบมีลักษณะเฉพาะตัว นอกจากนี้การจัดสรรเวลาให้ครูได้ทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน และการพัฒนาระบบข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การดูแลมีความต่อเนื่องและตรงจุดมากขึ้น ทั้งนี้ควรมีกิจกรรมที่ออกแบบให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ซึ่งกระบวนการประชุมอย่างมีส่วนร่วม แม้จะเรียบง่าย แต่ส่งผลเชิงบวกอย่างชัดเจนต่อพฤติกรรมของนักเรียน ความสัมพันธ์ในครอบครัว และบรรยากาศในโรงเรียนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ทำให้เกิดองค์ความรู้จากการศึกษา คือ ในการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลควรใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานและใช้งานง่าย ควรมีการจัดประชุมคัดกรองนักเรียนภายในโรงเรียนเพื่อการวางแผนการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ และควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ทำความรู้จักและเข้าใจตัวเองมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังควรอบรมพัฒนาทักษะต่างๆ ในการให้คำปรึกษาสำหรับครู เช่น ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการควบคุมอารมณ์ และทักษะการเป็นผู้ฟังที่ดี และควรมีการประชุมเพื่อพัฒนาแบบฟอร์มสำหรับการส่งต่อนักเรียน เพื่อที่จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบรายต่อไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับนักเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ

สรุป

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการปรับปรุงและยกระดับกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้มั่นใจว่าการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างครอบคลุม ทั้งในด้านการคุ้มครอง ป้องกัน แก้ไขปัญหา และส่งเสริมศักยภาพ โดยมุ่งเน้นให้ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน เช่น การสร้างทักษะชีวิตและภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่ง เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญกับสภาวะวิกฤตต่างๆ ในชีวิต กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนการแก้ไขและป้องกันปัญหา และการส่งต่อ เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเกิดความเป็นรูปธรรม และดำเนินการด้วยโครงสร้างที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานที่มีความยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารควรให้มีการดำเนินการจัดอบรมให้กับครูและบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจต่อการส่งต่อนักเรียน และมีการชี้แจงให้ผู้ปกครองให้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งต่อ โดยการส่งจดหมายเชิญประชุม แจ้งกำหนดการ และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน รวมทั้งประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญหรือองค์กรภายนอกเพื่อให้มีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

1.2 จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและติดตามการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้คณะครูร่วมพัฒนาการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

1.3 จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนควรมีการสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งและเป็นระบบในการดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะในด้านการส่งต่อข้อมูลและประสานงานระหว่าง

คณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนในทุกภาคส่วนที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคงคาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เผยแพร่ออกไปและเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่สนใจ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคงคาราม

2.2 ควรศึกษาวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มมีปัญหาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณัฐกานต์ รักษา. (2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชูร์รังสรรค์. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(1), 112-127.
- ตฤณห์ โพธิ์รักษา. (2566). อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน. *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ*, 5(2), 97-116.
- โรงเรียนคงคาราม. (2564). รายงานแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พ.ศ. 2562 - 2564. เพชรบุรี: โรงเรียนคงคาราม.
- วุฒิชัย เนียมหอม. (2568). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 9(1), 150-162.
- ศุภสุดา รินปาน. (2567). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 25(2), 1871-1884.
- สุมิตร เพลุลอย. (2567). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราชูร์บำรุง. *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 7(2), 503-512.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 304-314.
- Gunderson, J. (2015). "Family group conference: An innovative approach to truancy in schools. A case study, Retrieved [2025, January 18] <http://digitallibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll/16id/77364>

